

Newsletter

PROMOCIJA I UNAPREĐENJE ODRŽIVOG DRUŠTVENO-EKONOMSKOG
TERITORIJALNOG RAZVOJA U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

Polazeći od neophodnosti da se pruži snažan podsticaj razvoju privatnog preduzetništva, koje predstavlja osnov za ostvarivanje održivog društveno-ekonomskog razvoja naše zemlje, Vlada Republike Srbije pokrenula je inicijativu i donela odluku da se 2016. godina proglasi Godinom preduzetništva u Srbiji.

U Godini preduzetništva 2016. "mislimo na male"

Katarina Obradović Jovanović
pomoćnica ministra privrede

U Srbiji danas posluje oko 320.000 malih i srednjih preduzeća i preduzetnika. Oni su primarni interes države, jer upravo mala i srednja preduzeća predstavljaju glavne pokretače ekonomskog razvoja i imaju veliki potencijal rasta uz bolju primenu inovacija,

visokih tehnologija i kreativnih industrija. Ipak, njima je potrebna podrška države, kako finansijska, tako i nefinansijska, uz stvaranje povoljnijeg poslovnog okruženja. Takođe, ne treba da zaboravimo i na afirmaciju preduzetništva i preduzetničke kulture, jer želimo da podržimo i istaknemo sve one preduzetnike koji imaju dobre poslovne ideje i njihovu odlučnost (i hrabrost) da započnu sopstveni biznis. U tom cilju Vlada Srbije je 2016. godinu proglasila Godinom preduzetništva i na taj način pokazala

značaj ovog sektora i njegovog daljeg razvoja za jačanje privrede zemlje. U planiranju i pripremi ovih programa rukovodili smo se načelom "mislimo na male" jer želimo da stvorimo podsticajne uslove u zemlji gde bi se omogućilo ostvarivanje punog potencijala preduzetnika i malih i srednjih preduzeća, jačanje njihove konkurentnosti na stranim tržištima, a samim tim i nova zapošljavanja.

Godina preduzetništva 2016. je značajan projekat koji treba da ujedini napore nadležnih ministarstava i institucija na nacionalnom nivou. Takođe, veoma nam je važan doprinos svih drugih partnera koji su spremni i mogu da se direktno uključe i pomognu razvoj preduzetništva i afirmaciju preduzetničkog duha u Srbiji, kao što su Razvojna agencija Srbije, Privredna Komora Srbije, Akreditovane regionalne razvojne agencije, međunarodni donatori, poslovna zajednica, poslovne asocijacije, akademska zajed-

U OVOM BROJU:

Potreba evaluacije
instrumenata podrške razvoju
malih i srednjih preduzeća

Završetak projekta "Via Ferrara
Berim - usudi se da zamisliš"

InTER vesti

nica, nevladine organizacije i drugi.

Istovremeno, struktura aktivnosti koje će se realizovati u okviru Godine preduzetništva 2016, osmišljena je da pruži najefikasniji odgovor na najvažnije izazove vezane za razvoj preduzetništva i koncentrisani u tri precizno planirane oblasti delovanja. Prioritetni cilj zbog nas samih je da poboljšamo uslove za poslovanje malih i srednjih preduzeća i preduzetnika, kroz uvođenje niza podsticaja, izmena postojećih i usvajanja novih zakonskih propisa, unapređenje izvora finansiranja, ali ne zaboravimo i promociju preduzetnika i njihov značaj i doprinos razvoju ekonomije. Prvu oblast čine aktivnosti usmerene na unapređenje poslovnog okruženja kako bi se zaokružio rad na stvaranju pouzdanog i predvidivog poslovnog okruženja i uklonile sve nepotrebne prepreke poslovanju. U tom cilju, u Godini preduzetništva intenziviraće se dubinske izmene i modernizacija zakonodavnog i regulatornog okvira, razvoj poslovne infrastrukture, unapređenje administrativnih procedura i uključivanje poslovnog sektora u kreiranje politika i programa.

Drugu oblast čine projekti direktne podrške razvoju preduzetništva, grupisani u projekte podrške započinjanju poslovanja i projekte podrške rastu i razvoju kroz investicije, izvoz i inovacije. Tokom 2016. godine za sprovođenje projekata finansijske i nefinansijske podrške preduzetništvu na

nacionalnom nivou obezbeđeno je preko 16 milijardi dinara. Treću oblast čine aktivnosti usmerene na razvoj i afirmaciju preduzetničkog duha, kao posebnog, dugoročno najvažnijeg cilja Godine preduzetništva 2016.

Simbolično 1. januara 2016. godine ušli smo u "Godinu preduzetništva", ali i našu prvu godinu Programa Evropske unije za konkurentnost malih i srednjih preduzeća COSME. Interesantno je da se program COSME savršeno uklapa u inicijativu Vlade Srbije za podršku razvoju malih i srednjih preduzeća i preduzetništva, s obzirom da će pružiti dodatne mogućnosti za poboljšanje pristupa finansijskim sredstvima. Ova aktivnost biće realizovana u saradnji sa domaćim bankama i podršku Evropskog investicionog fonda. Istovremenom, COSME omogućava i učešće u otvorenim javnim pozivima za projekte namenjene unapređenju preduzetništva, turizma, rada klastera, razvoja digitalne ekonomije, stvaranja boljih uslova za konkurentnost, ali i podsticanje i promociju preduzetničkog duha.

U cilju olakšane komunikacije sa svim potencijalnih korisnicima sredstava iz programa koji će biti realizovani u okviru ove inicijative, uz detaljni pregled svih do sada planiranih i započetih projekata i aktivnosti u okviru Godine preduzetništva pokrenuta je internet stranica www.godinapreduzetnistva.rs. ■

POTREBA EVALUACIJE INSTRUMENATA PODRŠKE RAZVOJU MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA

Autor: Jasna Žarković

Od 2008. godine, Srbija bilježi pogoršanje konkurentnosti u odnosu na prosjek zemalja Zapadnog Balkana i zemalja EU, na osnovu pokazatelja globalnog indeksa konkurentnosti (GCI). Konkurentnost privrede u velikoj mjeri zavisi od razvoja malih i srednjih preduzeća, koja imaju dominantnu zastupljenost u ekonomiji. Međutim, za povećanje njihove konkurentnosti neophodno je postojanje efektivne institucionalne podrške. U nastavku su prikazani raspoloživi instrumenti javnih politika za podršku razvoju malih i srednjih preduzeća i značaj njihove evaluacije.

Instrumenti podrške razvoja malih i srednjih preduzeća

Široko je prihvaćeno stanovište da je podrška malim i srednjim preduzećima ključna za povećanje konkurentnosti. Stoga, mala i srednja preduzeća su u fokusu kreatora politika lokalnog, regionalnog i nacionalnog ekonomskog razvoja. Kreatori javnih politika imaju na raspolaganju širok opseg instrumenata za podsticanje razvoja malih i srednjih preduzeća, koji podrazumijevaju koordinisano učešće svih nivoa vlasti i aktera privrednog razvoja.

Neki od ovih instrumenata javnih politika su:

- kreiranje regulatornog okvira za stvaranje povoljnog poslovnog okruženja;
- osnivanje, zatvaranje ili reformisanje javnih agencija u cilju pružanja pravovremenih usluga preduzećima;
- kreiranje šema za kreditne garancije;
- programi samozapošljavanja posebno ugroženih grupa (npr. mladi, žene);
- kreiranje naučnog parka, biznis inkubatora i promovisanje povezivanja obrazovnih institucija i malih i srednjih preduzeća;
- poslovne olakšice za biznis anđele;
- unapređenje inovacione i investicione spremnosti malih i srednjih preduzeća;

- ohrabrivanje malih i srednjih preduzeća na izvoz;
- subvencionisanje preduzeća koja su zasnovana na novim tehnologijama;
- subvencionisanje obuka za menadžment;
- subvencionisanje preduzeća da investiraju u naselja ili oblasti koja imaju nepovoljan položaj;
- razvoj klastera i lokalnih inovacionih centara;
- promocija preduzetništva u ruralnim područjima;
- promocija poslovnog umrežavanja;
- promocija poslovnih zona.

Prilikom odabira instrumenata, kreatori politika bi trebalo da imaju u vidu koji efekti će nastati njihovim korišćenjem. Naime, svaki instrument javne politike utiču na neki od faktora poslovanja malih i srednjih preduzeća. U literaturi se često navode četiri faktora bitna za poslovanje malih i srednjih preduzeća: dostupnost i troškovi finansijskih usluga; dostupnost i troškovi nefinansijskih usluga; dostupnost i troškovi ulaznih resursa (npr. radne snage, sirovina, tehnologije) i mogućnost ulaska na tržište.

Razvoj finansijskih instrumenata (npr. mikrokreditnih programa, pružanje kredita finansijskim posrednicima) utiče na smanjenje troškova investiranja malih i srednjih preduzeća. Potom, pružanje usluga poslovnog razvoja (npr. mentorstva, treninga za razvoj vještina) je usmjereno na smanjenje troškova korišćenja nefinansijskih usluga. Uz to, korišćenje instrumenata za poboljšanje poslovnog okruženja (npr. pojednostavljivanje procedura registracije biznisa, smanjenje poreza) omogućava smanjenje transakcionih troškova poslovanja malih i srednjih preduzeća i poboljšanje uslove na tržištu. Pritom, treba imati u vidu da mala i srednja preduzeća mogu biti direktni ili indirektni korisnici navedenih instrumenata.

Kada je u pitanju praksa, na nivou Evropske unije, konkurentnost malih i srednjih preduzeća je u prvom planu Strategije Evropa 2020 za pametan, inkluzivan

i održivi rast. Mala i srednja preduzeća čine oko 99% ukupnog broja preduzeća u Evropskoj uniji, kreirajući 85% novih poslova i obezbjeđujući dvije trećine ukupnog broja zaposlenih u privatnom sektoru. Imajući u vidu navedeno, Evropska komisija je razvila različite instrumente za direktnu podršku malim i srednjim preduzećima i za pomoć regionalnim i nacionalnim kreatorima politika za podršku razvoja malih i srednjih preduzeća.

Naime, u cilju kreiranja povoljnog poslovnog okruženja sprovodi se Akt o malim preduzećima. Navedeni dokument predstavlja okvir politike malih i srednjih preduzeća u EU. Takođe, značajna pažnja posvećena je promociji preduzetništva kroz edukaciju i savjetovanje ciljnih grupa (npr. žena, mladih, dugoročno nezaposlenih, manjina). Pritom, Evropska komisija radi na poboljšanju pristupa ka novim tržištima i internacionalizaciji, olakšavanju pristupa finansijama, podršci konkurentnosti i inovacijama malih i srednjih preduzeća i obezbjeđivanju lakšeg umrežavanja i informisanja.

Podrška Evropske unije razvoju malih i srednjih preduzeća se prvenstveno odvija u okviru dva programa:

- *Horizon 2020* je program EU za istraživanje i inovacije za period 2014 - 2020. Ukupno je opredijeljeno oko 20% budžeta Horizon 2020 za podršku malim i srednjim preduzećima. U okviru programa Horizon 2020, direktna podrška malim i srednjim preduzećima je omogućena kroz SME instrument. Prije svega, ovaj instrument je dostupan visoko inovativnim firmama.
- *COSME* je evropski program za podsticanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća usmjeren na lakši pristup finansijskim sredstvima, podršku internacionalizaciji i izvozu, stvaranje povoljnog poslovnog okruženja za razvoj konkurentnosti i podsticanje preduzetništva. COSME program pruža uglavnom indirektnu podršku malim i srednjim preduzećima.

U Republici Srbiji mala i srednja preduzeća čine 99,8% ukupnog broja privrednih subjekata, koja su generisala 65% zaposlenosti i 65% bruto dodate vrijednosti u 2014. godini. Politika razvoja malih i srednjih preduzeća bazirana je na sprovođenju Strategije za podršku razvoju malih i srednjih preduzeća, preduzetništva i konkurentnosti za period 2015-2020. Strateški ciljevi razvoja malih i srednjih preduzeća fokusirani su na unapređenje poslovnog okruženja,

lakši pristup izvorima finansiranja, razvoj ljudskih resursa, jačanje održivosti i konkurentnosti sektora malih i srednjih preduzeća, lakši pristup novim tržištima, razvoj i promociju preduzetništva.

Neki od instrumenata za jačanje održivosti i konkurentnost malih i srednjih preduzeća odnose se na razvoj poslovnih usluga, razvoj obuka za preduzetnike, razvoj poslovne infrastrukture (poslovni inkubatori, naučno-tehnološki parkovi) i razvoj šema inovativnih vaučera. Na lokalnom nivou, strateškim planom lokalnog ekonomskog razvoja definišu se instrumenti podrške razvoju sektora malih i srednjih preduzeća.

Na nacionalnom nivou, trenutno postoji nekoliko programa za razvoj malih i srednjih preduzeća u Srbiji. Već duži niz godina Vlada Republike Srbije sprovodi Program podrške razvoju poslovnih inkubatora, Program podrške razvoju inovativnih klastera i Program mentoringa. Tekuća 2016. godina proglašena je Godinom preduzetništva i kreiran je set programa usmjerenih na pružanje finansijske podrške, nefinansijske podrške za osnivanje biznisa, unapređenje poslovanja, izvoz, inovacije i investicije. Malim i srednjim preduzećima su dostupni i programi EU (Horizon 2020, COSME), kao i programi međunarodnih razvojnih agencija (npr. Program EBRD-a „Podrška razvoju MSP u Srbiji“).

Evaluacija instrumenata podrške razvoja malih i srednjih preduzeća

Svi navedeni instrumenti i programi podrške razvoju malih i srednjih preduzeća zahtjevaju praćenje i evaluaciju njihovog sprovođenja. U Republici Srbiji, praksa evaluacije prisutna je u slučaju programa i instrumenata koji se sprovode i/ili finansiraju od strane EU i drugih donatora. Međutim, na nacionalnom i lokalnom nivou nije rasprostranjena evaluaciona kultura, odnosno kontinuirano praćenje i ocjena postignutih rezultata nastalih sprovođenjem instrumenata za razvoj malih i srednjih preduzeća. Ipak, treba napomenuti da odgovorne institucije za sprovođenje ovih instrumenata imaju praksu kontrole trošenja odobrenih sredstava.

Metodologija za evaluaciju javnih politika i instrumenata podrške razvoja malih i srednjih preduzeća nije propisana na nacionalnom nivou. Definisana metodološka pravila postoje kada je u pitanju analiza

efekata propisa. Pritom, uglavnom se sprovodi ex-ante analiza efekata propisa, dok je ex-post analiza manje prisutna.

U razvijenim zemljama postoji praksa evaluacije instrumenata javnih politika za podršku razvoju malih i srednjih preduzeća, kako bi se utvrdila njihova relevantnost, efikasnost, efektivnost, uticaj i održivost i napravila prilagođavanja na osnovu rezultata, odnosno promjena koje su se desile. Evaluacija je osnovni alat za donošenje odluka na osnovu ostvarenih rezultata. Prema OECD/DAC definiciji evaluacija je "proces, obično sistematičan i objektivan koliko je to moguće, kojim se određuje vrijednosti ili značaj aktivnosti, politike ili programa, planirane intervencije, intervencije u toku ili završene intervencije". Postoje različiti tipovi evaluacije u zavisnosti na koji vremenski period se odnosi (ex-ante, ex-post i mid-term), šta je predmet evaluacije (formativna, sumativna ili prospektivna), i ko vrši evaluaciju (interna, eksterna ili participativna evaluacija).

Rezultati evaluacije pružaju povratnu informaciju o uspjehnosti sprovođenja instrumenata javnih politika. Kreatori politika podrške razvoju malih i srednjih preduzeća, na osnovu rezultata evaluacije, dobijaju informaciju šta je funkcionisalo, a šta nije dalo željene rezultate; koje su naučene lekcije i preporuke za poboljšanje. Pritom, evaluacija doprinosi većoj odgovornosti i transparentnosti trošenja javnih sredstava.

Izgradnja kvalitetnog sistema monitoringa i evaluacije zasnovanog na rezultatima je dugotrajan proces koji podrazumjeva postojanje političke volje i sprovođenje systemske reforme. U Srbiji je u toku reforma sprovođenja javnih politika, koja je definisana Strategijom regulatorne reforme i unapređenja sistema upravljanja javnim politikama za period 2015-2020. godine. Strategijom se predviđa definisanje metodologije za upravljanje javnim politikama, analizu

efekata javnih politika i propisa i sadržaj pojedinačnih dokumenata javnih politika. Donošenje propisa i metodologije za analizu efekata javnih politika trebalo bi da doprinese uspostavljanju prakse kreiranja instrumenata javnih politika za podršku razvoju malih i srednjih preduzeća na osnovu postignutih rezultata. Ovaj pristup je neophodan da bi se adekvatno odgovorilo na dugoročne izazove pružanja podrške održivosti i rastu malih i srednjih preduzeća.

U cilju kreiranja politika na osnovu ostvarenih rezultata, Institut za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) je sproveo „Analizu Programa podrške razvoju inovativnih klastera u Srbiji 2007-2015“, koja se realizovala u okviru podrške OSF Think Tank Young Professional Development Programme. Program podrške razvoju inovativnih klastera se u kontinuitetu sprovodi od 2007. godine i to uglavnom kroz finansijski instrument, tj. odobravanje bespovratnih grantova klasterima. Rezultati analize, koji se tiču identifikovanja ostvarenih efekata, ograničenja i naučenih lekcija u dosadašnjoj realizaciji Programa biće predstavljeni tokom maja 2016. ■

Jasna Žarković
Istraživač

*Institut za teritorijalni
ekonomski razvoj (InTER),
Beograd*

jzarkovic@regionalnirazvoj.org

Održano predavanje na temu Evaluacije javnih politika u Bečićima

U okviru Škole javnih politika koju organizuje Institut Alternativa iz Podgorice, Dragiša Mijačić, direktor Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj je održao predavanje na temu Evaluacije javnih politika. Predavanje je održano 8. novembra 2015. godine u Hotelu Queen of Montenegro, Bečići, Cena Gora.

Ovim predavanjem InTER nastavlja obeležavanje 2015. godine kao međunarodne godine evaluacije.

Škola javnih politika okuplja predstavnike javne uprave, jedinica lokalnih samouprava, nevladine organizacije i medije iz Crne Gore. Više informacija o Školi je dostupno na internet stranici Instituta Alternativa. ■

Organizovana obuka "Evaluacija politika iz oblasti programa lokalnog/regionalnog razvoja i teritorijalne konkurentnosti"

InTER i Austrijski institut za razvoj malih i srednjih preduzeća (KMFA), u partnerstvu sa Nacionalnom agencijom za regionalni razvoj (NARR) i Republičkim sekretarijatom za javne politike, realizovali su obuku o evaluaciji politika iz oblasti programa lokalnog/regionalnog razvoja i teritorijalne konkurentnosti. Obuka je održana u Beogradu, u periodu od 12-13. novembra, u prostorijama hotela Slavija.

Ova aktivnost finansirana je od strane Austrijske razvojne agencije (ADA), kroz BACID program dodele bespovratnih sredstava, kojim upravlja Austrijska asocijacija gradova i opština (AACT) i KDZ Centar za istraživanja javne uprave. ■

Novi projekat InTER-a: „Efekti ulaganja na severu Kosova nakon Briselskog sporazuma – da li živimo bolje?“

InTER je u saradnji sa Radio televizijom Mir potpisao ugovor o realizaciji projekta „Efekti ulaganja na severu Kosova nakon Briselskog sporazuma – da li živimo bolje?“. Projekat finansira Kosovska fondacija za otvoreno društvo (KFOS), u trajanju od šest meseci. Implementacija projekta započinje 15. januara i trajeće do 15. juna 2016. godine.

Cilj projekta je da se poboljša informisanost građana iz četiri opštine na severu Kosova o koristima Briselskog sporazuma, kroz analizu efekata realizovanih projekata iz EU fondova, Fonda za sever Kosova i iz budžeta Vlade Kosova. ■

InTER održao drugi trening na temu lokalnog ekonomskog razvoja i promocije ulaganja u Crnoj Gori

InTER je održao drugi od dva treninga na temu lokalnog ekonomskog razvoja i promocije ulaganja za lokalne samouprave, ministarstva, CFCU, biznis centre i poslovne parkove u Crnoj Gori.

Drugi u nizu treninga su realizovali eksperti InTER-a Dragiša Mijačić i Vesela Ćurković, a fokus treninga bio je na poslovnoj infrastrukturi i partnerstvima javnog i privatnog sektora.

Training je održan u okviru projekta "Unapređenje kapaciteta i podrška lokalnim samoupravama za realizaciju opštinskih razvojnih grantova", koji finansira Evropska unija, a sprovodi ga HCL consulting.

Training je održan 9. i 10.11.2015. godine u hotelu Bianca u Kolašinu, Crna Gora. ■

Romsko preduzetništvo: izazovi i perspektive

Od početka marta do kraja novembra 2016. godine, Institut za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) u saradnji sa YUROM Centrom realizuje projekat pod nazivom „Romsko preduzetništvo: izazovi i perspektive“ koji finansira Think Tank Fund – Fondacija za otvoreno društvo (OSI Think Thank Fund). Cilj projekta je podizanje svesti o specifičnosti romskog preduzetništva u Srbiji, uočavanje prepreka sa kojima se susreću u svakodnevnom poslovanju, kao i definisanje predloga rešenja ovih problema na nivou javnih politika. Projekat će se realizovati iz 3 dela: (1) sprovođenje istraživanja i pisanje studije; (2) pravljenje dokumentarnog filma o romskom preduzetništvu i video klipa sa rezultatima istraživanja; (3) policy advocacy. U godini preduzetništva, realizacija ovog projekta trebalo bi da doprinese podizanju svesti o specifičnosti romskog preduzetništva i traženju načina da se romska nacionalna manjina ohrabri i uzme aktivnije učešće u privrednom razvoju Srbije. ■

Novi projekat InTER-a: Dijalog o javnim politikama i razvojne aktivnosti za bolju zaštitu životne sredine

InTER je pokrenuo novi projekat „Dijalog o javnim politikama i razvojne aktivnosti za bolju zaštitu životne sredine“ koji finansira Kancelarija Evropske unije na Kosovu u okviru grant šeme za podršku nevladinim organizacijama na severu Kosova.

Projekat će nastojati da pokrene širi društveni dijalog o javnim politikama u oblasti životne sredine i njihovim uticajima na održivi društveno-ekonomski razvoj u opštinama na severu Kosova. U tom cilju sprovodiće se istraživanja javnih politika i organizovaće se javne debate koje će doprineti boljem razumevanju postojeće pravne regulative u oblasti zaštite životne sredine i ekonomskog razvoja na Kosovu. U okviru završnih aktivnosti projekta organizovaće se konferencija o stanju životne sredine u opštinama na severu Kosova.

Projekat traje 15 meseci, počevši od 8. januara 2016. godine, i realizovaće se u svim opštinama na severu Kosova (Leposavić, Severna Mitrovica, Zvečan i Zubin Potok). ■

Održana konferencija za novinare u okviru projekta Dijalog o javnim politikama i razvojne aktivnosti za bolju zaštitu životne sredine

InTER je u sredu, 16. marta 2016. godine organizovao Konferenciju za novinare i Panel diskusiju na temu „Zaštita životne sredine-šansa ili pretnja za ekonomski razvoj?“ Događaj je organizovan u okviru projekta Dijalog o javnim politikama i razvojne aktivnosti za bolju zaštitu životne sredine koji finansira Kancelarija Evropske Unije na Kosovu, a koji se sprovodi od januara 2016. do marta 2017. godine. ■

Okrugli sto “Sistem za izdavanje elektronskih građevinskih dozvola u jugoistočnoj Evropi”

U okviru istraživanja koje InTER sprovodi kao deo projekta “Sistem za izdavanje elektronskih građevinskih dozvola/EBPS u jugoistočnoj Evropi” u Prištini je održan Okrugli sto 2. februara 2016. godine, gde su prezentovani ključni nalazi istraživanja. Cilj istraživanja je utvrđivanje uslova za uspostavljanje sistema za izdavanje elektronskih građevinskih dozvola/EBPS na Kosovu i sprovodi se na centralnom i lokalnom nivou.

Projekat se realizuje u saradnji sa NALED-om, GIZ-om kao i Švajcarskom agencijom za razvoj i saradnju. ■

Saopštenje za javnost povodom završetka projekta "Via Ferrata Berim - usudi se da zamisliš"

Poslednjeg januarskog dana završena je realizacija projekta "Penjanje na Berim - usudi se da zamisliš". Projekat je imao za cilj da doprinese društveno-ekonomskom razvoju i stvaranju uslova za kreiranje novih radnih mesta koja bi smanjila siromaštvo u ruralnim područjima opštine Zubin Potok. U konkretnom smislu, projekat je težio da razvije i promoviše nove proizvode za aktivni turizam u opštini Zubin Potok koji će afirmisati ovu opštinu kao atraktivnu turističku destinaciju.

U okviru projekta ostvarili smo sledeće rezultate:

- Izgradili smo Via Ferratu na stenama Berima, novi turistički proizvod za koji se nadamo da će svojom atraktivnošću privući veliki broj turista u narednim godinama;
- Opremili smo 10 smerova za sportsko penjanje;
- Nabavili smo 15 kompleta alpinističke opreme neophodne za penjanje na Via Ferrati;
- Izgradili smo logistički kamp u podnožju Berima;
- Organizovali smo trening za buduće vodiče na Via Ferrati;
- Organizovali smo planinsku trku: Gazivode - Mokra Gora;
- Snimili smo film "Via Ferrata Berim - usudi se da zamisliš";
- Redizajnirali smo i oštampali turističku mapu opštine Zubin Potok;
- Organizovali smo izložbu slika i prezentaciju projektnih rezultata u Zubinom Potoku, Leposaviću, Prištini, Gračanicima, Zvečanu i Severnoj Mitrovici.
- U okviru promocije projekta smo takođe postavili 6 bilborda, odštampali i distribuirali promotivni materijal o Via Ferrati i redizajnirali internet stranicu www.ibarski-kolasin.org. Takođe smo objavili 10 saopštenja za javnost i privukli značajnu pažnju medija na naše aktivnosti i uopšte na razvoj turizma u Zubinom Potoku.

Projekat "Penjanje na Berim - usudi se da zamisliš" je realizovao Institut za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER), u saradnji sa opštinom Zubin Potok i Outdoor In. Ukupna vrednost projekta je 66,950 EUR, od čega je 59,950 EUR finansirala Ambasada Finske, a 7,000 EUR je finansirao InTER. Opština Zubin Potok je pomogla realizaciju projekta kroz popravku putnog pravca do Via Ferrate i kroz podršku organizacije planinske trke: Gazivode - Mokra Gora. Projekat je podržao i švajcarski projekat PPSE/Swisscontact koji je angažovao eksperte iz Alpinističkog odseka Beograda da naprave tehničku dokumentaciju za izgradnju Via Ferrate i sprovede inspekciju radova na ovom turističkom proizvodu. Projekat je trajao 11 meseci, od 1. marta 2015. do 31. januara 2016. Fotografije koje prikazuju različite faze u realizaciji projekta su dostupne na fejsbuk stranici Outdoor In.

Ovim putem InTER se zahvaljuje svim donatorima, projektnim partnerima, volonterima, medijima, nevladinim udruženjima, sportskim klubovima, preduzećima i pojedincima koji su doprineli uspešnoj realizaciji ovog projekta. Nadamo se da ćemo nastaviti uspešnu saradnju na nekoj novoj inicijativi koja će doprineti društveno-ekonomskom teritorijalnom razvoju opština na severu Kosova, i šire na Zapadnom Balkanu. ■

LEADING IN TERRITORIAL DEVELOPMENT

InTER Newsletter, br. 16, oktobar 2015 - mart 2015.

InTER

Vlajkovićeva 29, Beograd

Kolašinskih kneževa bb, Zubin Potok

e-mail: office@regionalnirazvoj.org

web: www.regionalnirazvoj.org